

Правова основа діяльності нотаріату.

Нотаріальні дії

Права та обов'язки нотаріуса

Нотаріус — це посадова особа, на яку покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії. Нотаріус, незалежно від того, чи є він державним, чи приватним, вчиняє нотаріальні дії від імені держави, яка надала йому повноваження їх вчиняти. Водночас нотаріус несе особисту відповідальність за вчинення нотаріальних дій.

Однією з важливих вимог до посади нотаріуса є повна вища юридична освіта, володіння державною мовою, мати стаж роботи у сфері права не менш як шість років.

Не може бути нотаріусом особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду.

Вимогою до займання посади нотаріуса є складання кваліфікаційного іспиту після проходження стажування, що дає можливість перевірити знання кандидата в нотаріуси та його готовність до нотаріальної діяльності.

Зміст цих правовідносин складається з визначених Законом прав та обов'язків нотаріуса (ст.ст. 4, 5 Закону) та прав і обов'язків осіб, що звернулися за вчиненням нотаріального провадження, і які не мають законодавчого закріплення, але впливають із змісту нотаріальних процесуальних правовідносин.

Нотаріальні процесуальні права нотаріуса викладені в ст.ст. 4,16,ч.2 ст. 51 Закону. Нотаріус має право:

- витребувати від підприємств, установ і організацій відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій;
  - складати проекти угод і заяв;
  - виготовляти копії документів та виписки з них;
- давати роз'яснення з питань вчинення нотаріальних дій і консультації правового характеру;
  - нотаріуси можуть об'єднуватися у регіональні, загальнодержавні, міжнародні спілки та асоціації. Об'єднання нотаріусів представляють їх інтереси в державних та інших органах, захищають соціальні та професійні права нотаріусів (ст. 16 Закону);
- якщо справжність поданого документа викликає сумнів, нотаріуси та інші посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії, вправі затримати цей документ і направити його на експертизу (ч. 2 ст. 51 Закону);
- нотаріуси можуть займатись викладацькою та науковою роботою у вільний від роботи час (ч. 2 ст. 3 Закону).

1.1. Кваліфікаційні комісії та їх повноваження

Головним завданням кваліфікаційних комісій є визначення рівня професійної підготовленості осіб, які мають намір зайнятися нотаріальною практикою. Кваліфікаційні комісії діють на підставі Положення про кваліфікаційну комісію нотаріату, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 28.12.1993 р., зі змінами й доповненнями, внесеними наказом міністра юстиції України від 25.12.1997 р. "Про внесення змін та доповнень до Положення про кваліфікаційну комісію нотаріату".

Строк повноважень кваліфікаційної комісії становить три роки. Діє вона у складі семи осіб: чотирьох нотаріусів, двох представників від управління юстиції та одного представника відділення Української нотаріальної палати або іншого об'єднання нотаріусів. Члени кваліфікаційної комісії на час її роботи звільняються від виконання їхніх службових обов'язків зі збереженням середнього заробітку.

Повноваженнями кваліфікаційної комісії є:

- розгляд заяв і проведення конкурсного відбору для визначення професійного рівня осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю;
- зарахування до резерву на заміщення посади стажиста;
- допуск осіб до складання кваліфікаційного іспиту;
- прийняття кваліфікаційного іспиту;
- прийняття рішення про можливість чи неможливість допуску особи до нотаріальної діяльності.

Зразок печатки приватного
нотаріуса України

ДОВІРЕНІСТЬ

Місто Київ, двадцять першого травня дві тисячі четвертого року.

Я, що підписався нижче,
САЛМІН Олег Володимирович, ід. номер 2458002511, що проживає:
місто Київ, вул. Січневого повстання, буд. № 18/29, кв. № 7, згідно з попереднім договором між мною та гр. **КУЛІЯ Віктором Івановичем**,

цією довіреністю уповноважу гр.

КУЛІЮ Віктора Івановича, що проживає:
місто Київ, вул. Боткіна, буд. № 4, кв. № 18,

- вести від мого імені справи в судах, з усіма правами, наданими законом позивачу, відповідачу, третій особі, в тому числі з правом повної або часткової відмови від позовних вимог, визнання позову, зміни предмета позову, укладання мирової угоди, оскарження рішення суду, подачі виконавчого листа до стягнення.

Довіреність видана без права предоручення терміном на 3 (три) роки і дійсна до двадцять першого травня дві тисячі п'ятого року.

Підпис:

Олег Салмін
"Чумаки" "Своєго"
Закреслено "Меню" не чумаки.
САЛМІН О.В., і.

Місто Київ, "21" травня 2004 року.
Це доручення посвідчено мною, **Олексюк Ю.Е.**, приватним нотаріусом, Київського міського нотаріального округу.
Доручення підписав гр. **САЛМІН Олег Володимирович** у моїй присутності.
Особу його встановлено, дієздатність перевірено.
Зареєстровано в реєстрі за № *101 Чумаки "Своєго"*
Стримано плати за домовленістю.

Приватний нотаріус

Олексюк Ю.Е.

ВКС № 305676 UA

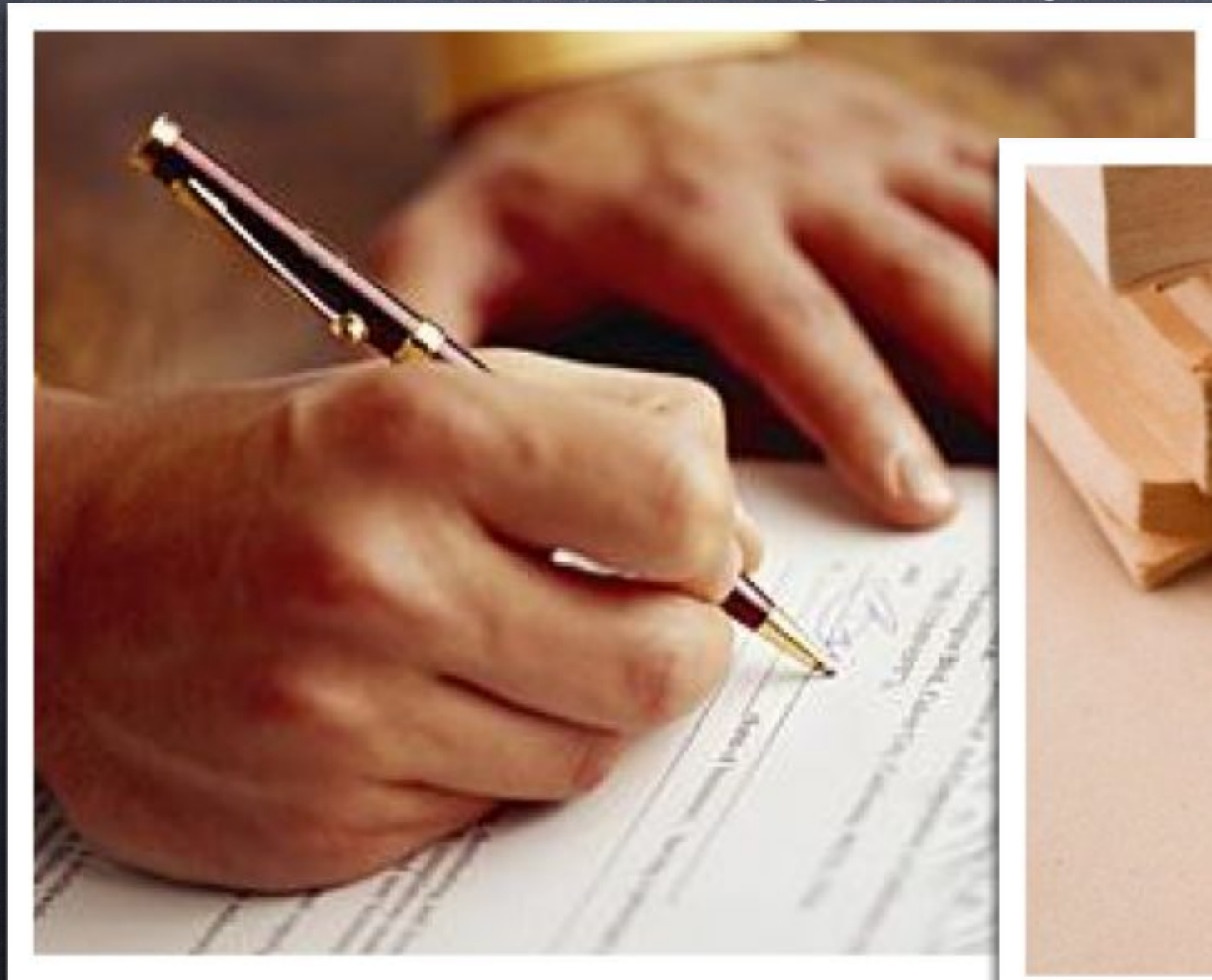
Увага! Бланк містить багатосупленевий захист від підроблення.

"Зразок довіреності"

1.2. Вища кваліфікаційна комісія

Вища кваліфікаційна комісія утворюється при Міністерстві юстиції України та діє на підставі Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 1994 р.

Термін повноважень комісії становить три роки. До її складу входять чотири нотаріуси, три представники від Міністерства юстиції, два представники від Української нотаріальної палати. Члени Вищої кваліфікаційної комісії звільняються від виконання їхніх службових обов'язків на час її роботи зі збереженням середнього заробітку.

Повноваженнями Вищої кваліфікаційної комісії є:

- розгляд скарг на рішення кваліфікаційних комісій нотаріату про відмову в допущенні особи до нотаріальної діяльності;
- вирішення питання про можливість складання повторного кваліфікаційного іспиту особою, яка подала скаргу, Вищій кваліфікаційній комісії;
- розроблення та затвердження програми й порядку складання кваліфікаційних іспитів особами, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю.

Свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю може бути видане тільки громадянину України, який має вищу юридичну освіту, має юридичний стаж роботи не менше шести років у пройшов стажування та склав кваліфікаційний іспит.

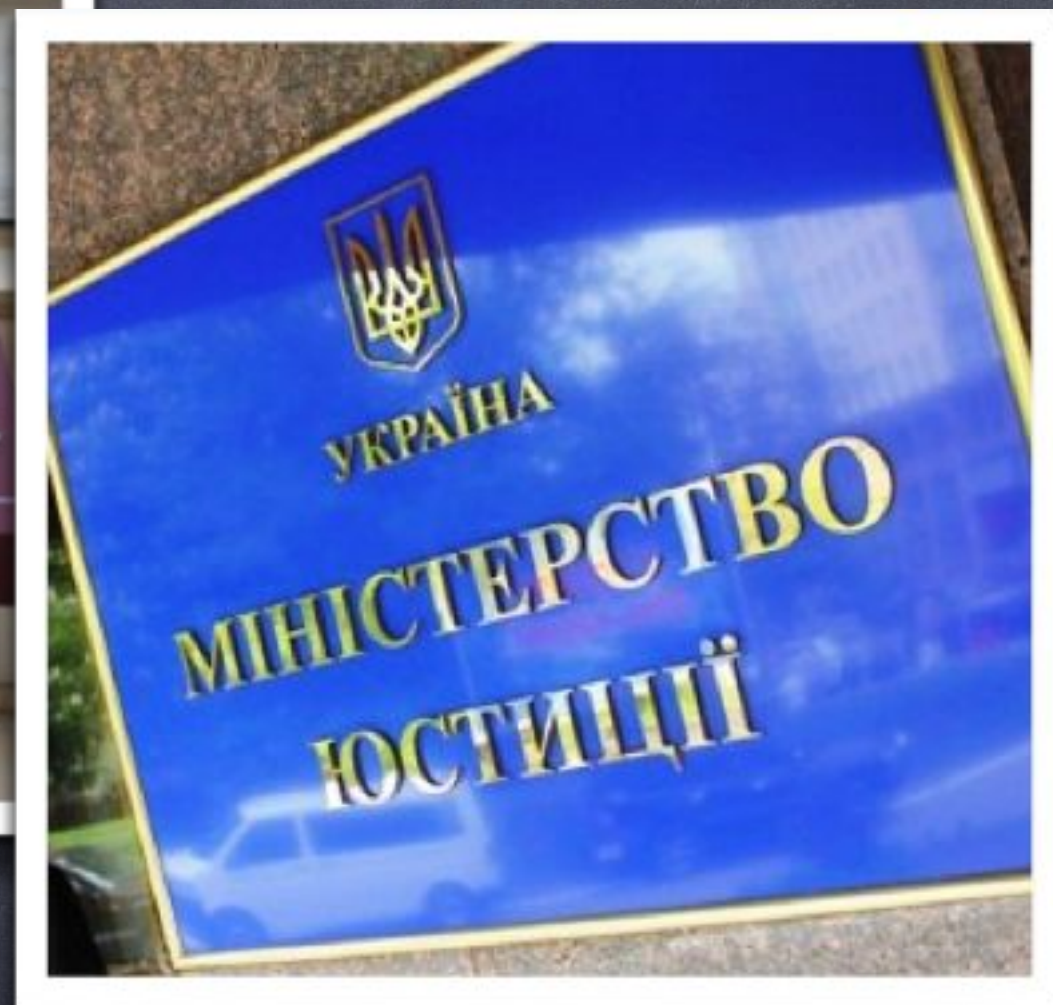
Для одержання свідоцтва необхідно подати до Міністерства юстиції України заяву, до якої долучається рішення кваліфікаційної комісії нотаріату або Вищої кваліфікаційної комісії, якщо іспит було складено повторно, а також документ банківської установи про внесення плати за видачу свідоцтва. З поданням заяви пред'являється документ, який посвідчує особу заявника.

Заява має бути розглянута протягом місяця від дня її подання.

Розглянувши заяву, Міністерство юстиції України може винести три відповідні рішення: про видачу свідоцтва, про відмову у видачі свідоцтва чи про залишення заяви без розгляду.

1.3 Нотаріальна таємниця

Нотаріальна таємниця - сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо.

Нотаріус та особи, зазначені у статті 1 цього Закону, а також помічник нотаріуса зобов'язані зберігати нотаріальну таємницю, навіть якщо їх діяльність обмежується наданням правової допомоги чи ознайомленням з документами і нотаріальна дія або дія, яка прирівнюється до нотаріальної, не вчинялась. Обов'язок дотримання нотаріальної таємниці поширюється також на осіб, яким про вчинені нотаріальні дії стало відомо у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків чи іншої роботи, на осіб, залучених для вчинення нотаріальних дій у якості свідків, та на інших осіб, яким стали відомі відомості, що становлять предмет нотаріальної таємниці. Особи, винні в порушенні нотаріальної таємниці, несуть відповідальність у порядку, встановленому законом. Довідки про вчинені нотаріальні дії та копії документів, що зберігаються у нотаріуса, видаються нотаріусом виключно фізичним та юридичним особам, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії. У разі смерті особи чи визнання її померлою такі довідки видаються спадкоємцям померлого. У разі визнання особи безвісно відсутньою опікун, призначений для охорони майна безвісно відсутнього, має право отримувати довідки про вчинені нотаріальні дії, якщо це необхідно для збереження майна, над яким встановлена опіка.

Довідки про вчинені нотаріальні дії та інші документи надаються нотаріусом протягом десяти робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу суду, прокуратури, органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням, цивільними, господарськими, адміністративними справами, справами про адміністративні правопорушення, що знаходяться в провадженні цих органів, з обов'язковим зазначенням номера справи та прикладенням гербової печатки відповідного органу.

Довідки про суму нотаріально посвідчених договорів, які необхідні виключно для встановлення додержання законодавства з питань оподаткування, надаються нотаріусом протягом 10 робочих днів на обґрунтовану письмову вимогу органів доходів і зборів.

Витяг зі Спадкового реєстру про наявність складеного заповіту видається тільки заповідачу, а після смерті заповідача - будь-якій особі, яка пред'явила свідоцтво про смерть або інший документ, що підтверджує факт смерті заповідача (одного із заповідачів).

Нотаріус не має права давати свідчення в якості свідка щодо відомостей, які становлять нотаріальну таємницю, крім випадків, коли цього вимагають особи, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії.

"Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ
НОТАРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ
І ПОСАДОВИХ ОСІБ, НА ЯКИХ
ПОКЛАДЕНО ОБОВ'ЯЗОК
ВЧИНЯТИ НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ"

Сьогодні основу нотаріальної діяльності в Україні становлять державні нотаріальні контори. Але з розвитком ринкових відносин у нашій країні дедалі більшого значення набуває розширення приватної нотаріальної діяльності. Це буде вигідно і зручно для заінтересованих осіб, вигідно й державі, якій приватні нотаріуси сплачують податки.

Державний нотаріус не заінтересований у підвищенні інтенсивності своєї праці. Він одержує стабільну, хоч і невелику, заробітну плату, а державне мито повністю отримує держава. Штучне підвищення їхньої заробітної плати завдяки так званим додатковим послугам, тобто за рахунок заінтересованих осіб — явище тимчасове, якого не повинно бути в демократичній державі. Необхідно надалі реформувати нотаріальну діяльність, аби вона відповідала вимогам правової демократичної держави.

Державні нотаріальні контори відкриваються і ліквідуються Міністерством юстиції України. Штати державних нотаріальних контор затверджуються Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, управліннями обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій в межах установленної для державних нотаріальних контор штатної чисельності й фонду заробітної плати (ст. 17 Закону України "Про нотаріат").

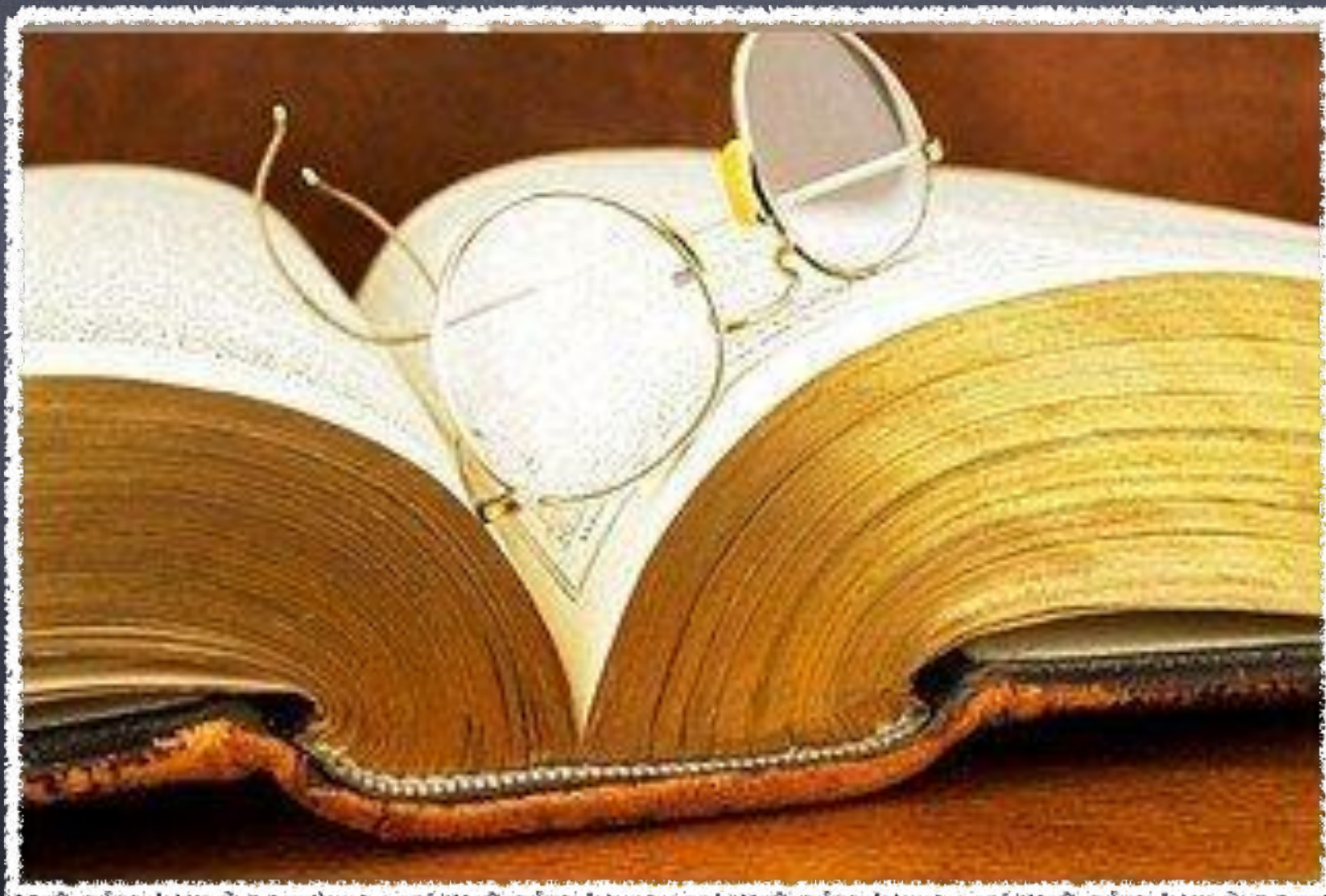

Приватна нотаріальна діяльність — це зареєстрована в установленому порядку органами юстиції та організована на засадах самостійності та особистої відповідальності на випадок заподіяння шкоди діяльністю фізичної особи, яка має свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю, з посвідчення прав і фактів, що мають юридичне значення, вчинення інших нотаріальних дій, передбачених Законом " Про нотаріат" і чинним законодавством із метою надання їм юридичної вірогідності.

Для того, щоб стати приватним нотаріусом, необхідно відповідати певній сукупності вимог і виконати певний перелік обов'язкових дій. По-перше, особа, яка бажає стати приватним нотаріусом, повинна мати допуск до цієї професії, тобто вже мати отримане свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю. Наявність такого свідоцтва означає, що особа може взагалі провадити нотаріальну діяльність на території України. По-друге, необхідно зареєструвати цю нотаріальну діяльність в установленому законом порядку в компетентних органах. І після виконання двох попередніх умов організувати цю діяльність.

Висновок

Діяльність нотаріату відчутно впливає на різні аспекти суспільного життя країни. Від якості його роботи залежать нормальне функціонування цивільного обороту країни, ефективність охорони й захисту майнових прав та законних інтересів громадян і організацій. Формування ринкової економіки, основу якої складає приватна власність, потребує посилення правового регулювання господарських відносин, а значить, і підвищення ролі нотаріату як регулятора цих відносин. Це, в свою чергу, визначає і завдання нотаріальних органів на нинішньому етапі розвитку нашого суспільства.

Завданням нотаріату є забезпечення захисту та охорони власності, прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, сприяння у зміцненні законності та правопорядку, попередження правопорушень.

Нотаріус — це не просто професія, а стиль життя людини, причетної до цієї системи.

Нотаріус, до якого звертається за консультацією колега, повинен висловити свою думку чи дати рекомендацію якомога швидше. Але водночас нотаріус, який співпрацює з колегою, мусить зберігати свою професійну незалежність, яка дає йому право самостійно працювати й приймати рішення.

Той шлях, яким іде нотаріат України у своєму розвитку, є нелегким. Але до нас цим самим шляхом ішли нотаріати різних країн. І їхній досвід у побудові нотаріальної системи треба прийняти до уваги.

Усе те, що служить становленню нотаріату України як органу незалежного, об'єктивного, де працюють і мають працювати люди високої професійної та людської гідності, нам треба сприймати, берегти й застосовувати.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!